

HEILSA

Lagt til rættis: Vilmund Jacobsen

UNGA GENTAN UMBOÐAÐI EIN RINGAN MARRUDREYM

Uttan mun til, hvussu stórir ella lítil ein heilaskaði er, hevur hann við sær ymiskar likamligar og fatanarligar fylgir

- Eg havi eina kenslu av, at eg ongantíð aftur kann gerast tann, eg var áður. Tað er ein trupul tanki, tá mær ofta leingist eftir tí persóni, eg var.

Soleiðis segði ein av ungu sjúklingunum - ein ung genta - sum hevði fingið oman yvir seg ein heilaskaða, við danska

sálarfrøðingin, Jeanne Fløe.

Tað er nevniliga hesin sálarfrøðingurin, ið hevur skrivað greinina í www.helse.dk, sum vit her fara at endurgeva burtur úr.

- Eg kundi ikki lata vera við at gerast ógvuliga ávirkað av tí, sum sjúklingurin segði. Unga

gentan umboðaði ringasta marrudreymin, sum foreldur kunnu hava: At tað kann henda okkara børnum okkurt keðiligt í lívinum, skrivur Jeanne Fløe.

Ein gátufør telda

Hvørt ár verða millum 500 og 1000 dansk børn og ung rakt av heilaskaða, sum stendst av vanlukku ella sjúku.

Ein slíkur skaði merkir, at tey raktu og familjur teirra knappliga skulu tillaga seg ein fullkomiliga broyttan gerandisdag.

Heilin er sum ein ógvuliga gátufør telda, ið er tengd at okkara verumáta, tonkum og rørslum.

Hvussu skaðin kemur at ávirka lívið hjá tí rakta er tengt at, hvar skaðin liggur, og hvussu stór øki í heilanum eru rakt.

Ein heilaskaði, sum tú soleiðis dregur upp á teg,

Eru tað likamligar broytingar, sum ikki eru sjónligar, kann tað gerast trupult fyri onnur at skilja, hvat er hent

kann viðføra miss ella viknandi virkni á nógvum økjum, bæði fatanarliga, likamliga, sosialt – og hvussu tú verður sum persónur eftir skaðan.

Tað sum ikki sæst

Uttan mun til, hvussu stórir ella lítil heilaskaðin er, hevur hann við sær ymiskar likamligar og fatanarligar fylgir.

Beint eftir skaðan kann tað vera ógvuliga trupult at meta um, hvussu stórar avleiðingar verða, sum tíðin gongur.

Er talan um likamlig brek eftir heilaskaða, eru tey sjónlig, men hesi brek batna ofta skjótt. Hinvegin kunnu tær minni sjónligu fylgirnar av skaðanum vera truplari at síggja.

Serliga trupult kann tað gerast, tá ein

heilaskaði kanska slett ikki sæst á tí menningarstigi, har barnið í lötuni er.

Skaðin kemur kanska til sjóndar fleiri ár seinni, tá ein førleiki, sum átti at verið mentur hjá barninum, kortini ikki er tað.

Trupult at skilja

Eftir heilaskaðan vil hin rakti skjótast gjørligt royna at venda aftur til lívið, soleiðis sum tað var fyri skaðan.

Børn og ung, sum verða rakt, eru ofta optimistisk í byrjanini, tá tey júst eru komin heimaftur av sjúkrahúsi ella endurvenjingarstöð.

Seinni, tá tey eru vorðin meira før fyri at síggja seg sjálvi úr einum øðrum sjónarhorni, kunnu tey gerast uppgeandi, kedd og ørkymlað.

Um tað ikki eru likam-

ligar broytingar, sum eru sjónligar, kann tað gerast trupult fyri onnur at skilja, hvat er hent. Barnið líkist jú sær sjálvum, og hetta gevur avbjóðingar, bæði fyri hin rakta og fyri tey nærmastu.

Vandi fyri tunglyndi

Sálarfrøðingurin, Jeanne Fløe, vísir á, at børn og ung, sum eru komin soleiðis fyri í lívinum, eru í øktum vanda fyri at menna tunglyndi og angist.

- Eingin ivi er um, at tað kann gerast kensluliga hart at liva ein øðrvísi gerandisdag enn áður. Tú rennur teg í ting, sum ikki vóru nakar trupulleiki áður, men sum nú eru avbjóðandi og kanska heilt ómøgulig, skrivur sálarfrøðingurin, Jeanne Fløe.

vilmund@socialurin.fo

- Eg havi eina kenslu av, at eg ongantíð aftur kann gerast tann, eg var áður, segði ein ung genta við Jeanne Fløe, sálarfrøðing

Børn kunnu veksa seg inn í heilaskaða

Avleiðingarnar av heilaskaða kunnu vísa seg fleiri ár eftir, at skaðin er hendur

Børn og ung kunnu fáa heilaskaða av sjúku, falli,

slagi ella vanlukku.

Í Danmark verða umleið 1000 børn og ung lögð inn á sjúkrahús um árið, tí heilin hevur verið fyri skaða.

Nøkur av hesum hava sjúkueyðkenni, sum ganga yvir, og síðan er tað onnur, ið hava fingið heilaskaða,

sum fylgir teimum restina av lívinum.

Í Danmark eru tað millum 125 og 375 børn og ung um árið, sum hava tørv á endurmenning, meðan tey eru innlögð, og talið er á leið tað sama yvir børn og ung, ið eisini hava tørv á endurmenning, tá

tey eru vorðin útskrivað av sjúkrahúsi.

Avleiðingarnar av einum heilaskaða kunnu eisini vísa seg fleiri ár eftir, at skaðin er hendur, og tí verður eisini snakkað um, at børn kunnu veksa seg inn í heilaskaðan.

Hetta hevur nakað við

barnsins menning í lívinum at gera.

Aftrat teimum umleið 1000 børnunum, sum á hvørjum ári verða lögð inn á sjúkrahús, tí vandi er fyri heilaskaða, verður eitt enn størri tal av børnum og ungum lögð inn fyri heilaskjálvtu.

Danska sjúkrahús-verkið hevur ikki tøl fyri, hvussu mong børn og ung, sum fáa heilaskjálvtu, fáa varandi fylgjur av hesum.

www.sosialstyrelsen.dk